

The effect of dicyclomine hydrochloride, an anticholinergic agent, on heart rate variability and squatting test in healthy volunteers

Esmail Akbari ¹, Abbas Forotan ²

¹ Department of Physiology, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

² Department of Physiology, Faculty of Medicine, Shaheed Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

(Received 14 September, 2009 ; Accepted 19 November, 2009)

Abstract

Background and purpose: Squatting test and heart rate variability (HRV) are currently being used to evaluate cardiovascular autonomic nervous function. HRV indexes are able to measure vagal function, while squatting test is able to measure both sympathetic and vagal functions. Our objective in this research is to evaluate the influence of injective dicyclomine hydrochloride (DCH)-an M1 receptor selective antagonist- on autonomic nervous system function regarding HRV indexes and squatting test.

Materials and methods: Fifteen healthy males 19-24 year-old volunteers were involved in this single blind research. Each volunteer was referred two times every week and in each session the DCH (20 mg / 2ml) or placebo (2 ml) is injected to the muscle and between 30 to 40 minutes after injection, the uncontrolled normal breathing test and squatting test were conducted. After that, those parameters which show cardiac vagus and sympatic activity were measured in these tests.

Results: Administration of single dose of DCH didn't cause any side effects; only one case of dry mouth is monitored. An increase in HRV indexes in uncontrolled normal breathing test, increase in vagal ratio, and decrease in sympathetic ratio in squatting test all caused by DCH.

Conclusion: Although DCH is an anticholinergic agent, in muscular administration with 20 mg dose, regarding HRV parameters and squatting test, it shows cholinergic effects.

Key words: Squatting test, heart rate variability, autonomic nervous system, dicyclomine hydrochloride

J Mazand Univ Med Sci 2009; 19(72): 10-17 (Persian).

اثر داروی آنتی‌کولینرژیک دی‌سیکلومین هیدروکلراید بر نوسان ضربان قلب و آزمون چمباتمه در داوطلبین سالم

اسماعیل اکبری^۱ سید عباس فروتن^۲

چکیده

سابقه و هدف: در حال حاضر، آزمون چمباتمه و نوسان ضربان قلب، برای ارزیابی سیستم عصبی خود مختار قلبی-عروقی به کار می‌روند. هدف از انجام این مطالعه ارزیابی اثر داروی دی‌سیکلومین هیدروکلراید (آنتاگونیست انتخابی گیرنده M₁) تزریقی بر عملکرد سیستم عصبی خودمختار با توجه به شاخص‌های نوسان ضربان قلب و آزمون چمباتمه بود.

مواد و روش‌ها: پانزده داوطلب مذکر سالم در محدوده سنی ۲۴-۱۹ سال در این مطالعه یک سوکور شرکت کردند. هر فرد دو بار با فاصله یک هفته مراجعه می‌کرد. در هر جلسه دارو (دی‌سیکلومین هیدروکلراید) با دوز ۲۰ میلی‌گرم یا پلاسبو به داخل عضله تزریق و در دقایق ۳۰ تا ۴۰ بعد از تزریق، آزمون تنفس عادی کنترل‌نشده و آزمون چمباتمه انجام شد. سپس پارامترهایی که فعالیت واگ و سمپاتیکی قلبی را نشان می‌دهند در این آزمون‌ها محاسبه و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند.

یافته‌ها: به جز یک مورد خشکی دهان، استعمال تک دوز دارو هیچ اثر ناخواسته‌ای روی آزمودنی‌ها نداشت. دی‌سیکلومین هیدروکلراید سبب افزایش شاخص‌های نوسان ضربان قلب در آزمون تنفس عادی کنترل‌نشده، افزایش نسبت واگی و کاهش نسبت سمپاتیکی در آزمون چمباتمه شد.

استنتاج: اگرچه دی‌سیکلومین هیدروکلراید، دارویی آنتی‌کولینرژیک است اما در استفاده عضلانی با دوز ۲۰ میلی‌گرم، با توجه به پارامترهای نوسان ضربان قلب و آزمون چمباتمه، اثر کولینرژیک اعمال می‌کند.

واژه‌های کلیدی: آزمون چمباتمه، نوسان ضربان قلب، سیستم خودمختار قلبی-عروقی، دی‌سیکلومین هیدروکلراید

مقدمه

موج R متوالی (RR Interval) RRI بیان می‌شود. HRV نوعی موج غیر سینوسی است که از ترکیب چندین موج سینوسی تشکیل یافته است. به عبارتی عوامل مختلفی که به صورت دوره‌ای و با فرکانس تقریباً ثابتی نوسان می‌کنند، بر روی ضربان قلب اعمال

نوسان ضربان قلب (HRV) (Heart Rate Variability) به این معنی است که طول دوره قلبی به صورت ضربان به ضربان تغییر می‌کند. HRV ناشی از برهم کنش بین سلول‌های گره سینوسی-دهلیزی و سیستم عصبی خود مختار است. HRV معمولاً به صورت نوسان فاصله دو

مؤلف مسئول: دکتر اسماعیل اکبری - ساری: کیلومتر ۱۸ جاده خزرآباد، مجتمع دانشگاهی پیامبر اعظم (ص)، دانشکده پزشکی، گروه فیزیولوژی و فارماکولوژی
E-mail: akbari_esmaeil@yahoo.com

۱. گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲. گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

تاریخ دریافت: ۸۸/۶/۲۳ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۸۸/۷/۱۸ تاریخ تصویب: ۸۸/۸/۲۷

اثر می‌کنند و نهایتاً باعث ایجاد پدیده HRV می‌شوند. از جمله این عوامل دوره‌ای؛ تنفس، تغییر فشارخون، سیستم تنظیم درجه حرارت و سیستم‌های هورمونی شبانه‌روزی می‌باشند. در ضمن عوامل موقتی نظیر تغییر وضعیت، مانور والسالوا، ورزش ایزومتریک و وضعیت چمباتمه باعث نوسان در ضربان قلب می‌شوند (۲،۱). HRV ناشی از تنفس که به آریتمی سینوسی - تنفسی (RSA) موسوم می‌باشد و HRV ناشی از عوامل فیزیکی موقتی که تحت تاثیر رفلکس‌های خودمختار قلبی - عروقی کنترل می‌شوند، اساس آزمون‌های سیستم عصبی خودمختار قلبی - عروقی می‌باشند.

از آنجایی که اندازه‌گیری فعالیت سیستم عصبی خودمختار در انسان به صورت مستقیم دشوار است، آزمون‌های مختلف خودمختار قلبی - عروقی همچون آینه‌ای هستند که وضعیت سلامت یا بیماری سیستم عصبی خودمختار را نشان می‌دهند. از مزیت‌های این آزمون‌ها، غیرتهاجمی بودن، روش انجام ساده، تکرارپذیری و اعتبار بالا می‌باشد (۳). کاهش HRV ناشی از تنفس در جمعیت‌های مختلف بالینی از جمله؛ بعد از سکته قلبی، نارسایی احتقانی قلب، بیماری عروق کرونر و بیماران دیابتی از پیش‌آگهی موثر مرگ و میر قلبی - عروقی است (۴،۲). همچنین میزان HRV در افراد سالم نیز نشان‌دهنده سلامت عمومی قلبی - عروقی و وضعیت سیستم ایمنی افراد می‌باشد (۵). بررسی‌ها نشان داده‌اند که در ایجاد HRV ناشی از تنفس (RSA) فعالیت واگ نسبت به سمپاتیک نقش غالب دارد، به طوری که افزایش شاخص‌های HRV ناشی از تنفس معادل افزایش فعالیت واگ در نظر گرفته می‌شوند (۶،۱). چون کاهش شاخص‌های HRV نشانگر کاهش فعالیت واگ است لذا با افزایش وقوع آریتمی‌های کشنده بطنی همراه خواهد بود (۸،۷). با توجه به اینکه میزان HRV از معیارهای پیش‌بینی‌کننده مرگ ناگهانی و نشانه‌ای از

وضعیت سلامت عمومی و سیستم ایمنی است. لذا داروهای مختلفی که بر روی سیستم عصبی خودمختار تاثیر می‌گذارند را می‌توان از منظر تاثیرشان بر HRV مورد ارزیابی قرار داد (۹). بر این اساس، پژوهش‌های مختلفی، تاثیر مداخله‌های مختلف فارماکولوژیکی را بر روی HRV بررسی نموده‌اند. از جمله، مشخص گردیده که مصرف دوز کم اسکوپولامین به شکل ترانس‌درمال سبب افزایش شاخص‌های HRV در افراد سالم (۱۰) و بیماران با نارسایی احتقانی قلب می‌گردد (۱۱). در ضمن گزارش شده که آتولول، پروپرانولول و داروهای مهارکننده آنزیم مبدل آنژیوتانسینون نظیر کیناپریل سبب افزایش شاخص‌های HRV و ضد افسردگی‌های سه‌حلقه‌ای از جمله آمی‌تریپتیلین سبب کاهش این شاخص‌ها می‌شوند (۱۴-۱۲). در این راستا اثر بهبوددهنده اسپرونولاکتون بر HRV در بیماران مبتلا به نارسایی قلبی نیز گزارش شده است (۱۵). اخیراً نیز نقش داروهای ضد تشنج و سینی‌زولین بر روی معیارهای HRV مورد بررسی قرار گرفته است (۱۶،۱۷).

دی‌سیلکومین هیدروکلراید دارویی آنتی‌موسکارینی ضداسپاسم از خانواده آتروپین است که اثر انتخابی بر گیرنده‌های M_1 دارد (۱۸). این دارو در درمان سندرم روده تحریک‌پذیر، بی‌اختیاری ادرار و دردهای کولیکی و اختلال‌های عملکردی دستگاه معدی - روده‌ای از جمله اسهال و یبوست اسپاستیک، اسپاسم کاردیا، اسپاسم پیلور و کولون نوروژنیک مورد استفاده قرار می‌گیرد (۱۹). با توجه به حضور گیرنده‌های M_1 در قلب که می‌تواند هدف داروهای آنتی‌کولینرژیک باشد تاکنون اثر دی‌سیلکومین هیدروکلراید بر روی معیارهای اعصاب خودمختار قلبی - عروقی مورد مطالعه قرار نگرفته است. لذا هدف ما در این پژوهش بررسی اثر تزریق تک دوز عضلانی دی‌سیلکومین هیدروکلراید بر پاسخ شاخه‌های

سمپاتیک و واگ به واسطه یک آزمون خودمختار قلبی - عروقی (آزمون چمباتمه) و شاخص‌های HRV (در آزمون تنفس عادی کنترل نشده) می‌باشد.

مواد و روش‌ها

افراد شرکت کننده در این پژوهش دانشجویان داوطلب از دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بودند که پس از شنیدن توضیحات مربوط به انجام مطالعه، فرم داوطلبین را جهت تعیین سابقه بیماری، مصرف دارو، استعمال سیگار و فعالیت ورزشی تکمیل می‌کردند. نهایتاً ۱۵ نفر داوطلب مذکور واجد شرایط در محدوده سنی ۱۹-۲۴ سال که در زمان انجام آزمایش‌ها از وضعیت سلامت طبیعی برخوردار و مصرف دارو یا سیگار نداشتند با رضایت‌نامه کتبی در این پژوهش شرکت داده شدند. کلیه آزمایش‌ها صبح‌ها در یک اتاق ساکت با دمای 22 ± 2 درجه سانتیگراد صورت می‌گرفت. قبل از آزمایش‌ها هماهنگی به گونه‌ای انجام می‌شد که نهایتاً هر فرد در هر روز در یک ساعت معین تحت آزمایش قرار می‌گرفت. در ضمن در هر روز آزمایش تنها بر روی یک فرد انجام می‌شد. هر داوطلب پس از اندازه‌گیری قد و وزن به وضعیت درازکش بر روی تخت آزمایش قرار گرفته، ۳ لید الکتروکاردیوگراف به مچ دست‌ها و پای راست متصل می‌گردید. بعد از ۱۵ دقیقه استراحت در وضعیت درازکش ۳ بار و هر بار به مدت یک دقیقه ضربان قلب به صورت دستی اندازه‌گیری می‌شد. بعد از اطمینان از رسیدن فرد به وضعیت پایدار، پروتکل آزمایش اجرا می‌شد.

آزمون تنفس عادی کنترل نشده و شاخص‌های HRV

در این آزمون شخص با چرخه تنفسی طبیعی به حالت درازکش در وضعیتی راحت قرار گرفته، و ۵ دقیقه ثبت ECG به عمل می‌آمد. واژه «کنترل نشده» به این مسئله تاکید دارد که هر فرد با آهنگ طبیعی خودش

تنفس می‌کرد. محاسبه و تجزیه و تحلیل معیارهای HRV به دو روش؛ حوزه زمان و حوزه فرکانس، انجام می‌شود که پارامترهای محاسبه شده در حوزه زمان در برآورد HRV در مقایسه با پارامترهای حوزه فرکانس، دقیق‌تر هستند (۲۰). در این مطالعه دو شاخص در حوزه زمان یعنی میانگین فاصله دو موج R متوالی (mRR) و انحراف معیار فاصله دو موج R متوالی (sdRR) به عنوان معیارهای کمی HRV محاسبه شده است.

آزمون چمباتمه^۱

در سراسر این آزمون ECG طی مانوری سه مرحله‌ای که زمان شروع و پایان هر مرحله توسط مارکر مشخص می‌شد، ثبت می‌گردید (۲۱). در مرحله ۱، شخص به مدت سه دقیقه در وضعیت ایستاده قرار می‌گرفت. در مرحله ۲، طی تقریباً دو ثانیه، به وضعیت چمباتمه درآمده و یک دقیقه در این وضعیت می‌ماند. نهایتاً در مرحله ۳، در حال عمل دم، مجدداً در وضعیت ایستاده قرار گرفته و به مدت یک دقیقه در این وضعیت می‌ماند. در آزمون چمباتمه دو شاخص؛ نسبت سمپاتیکی آزمون چمباتمه (SqTs) و نسبت واگی آزمون چمباتمه (SqTv) طبق فرمول زیر محاسبه می‌شد.

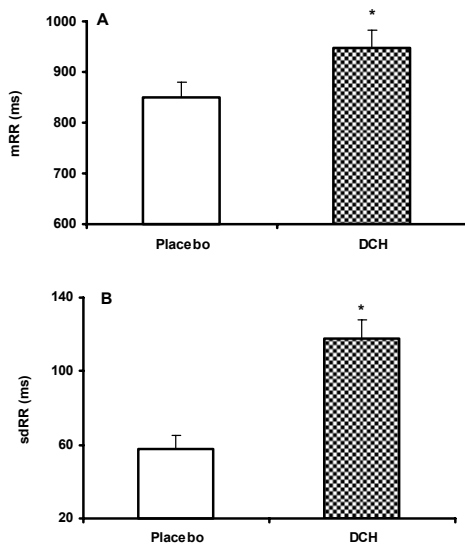
RRI پایه / حداقل RRI در مرحله ۳ = SqTs

RRI پایه / حداکثر RRI در مرحله ۲ = SqTv

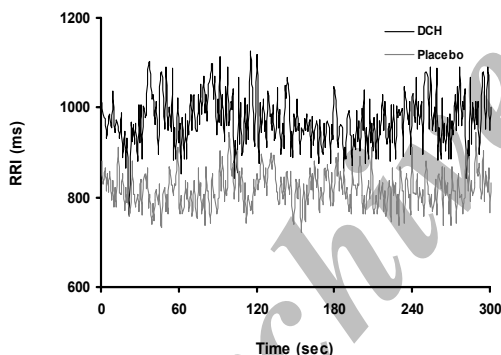
طبق تعریف، RRI پایه، میانگین ۱۰ تا RRI انتهایی مرحله ۱ می‌باشد.

پروتکل آزمایش

هر فرد دو روز (یک روز جهت دریافت دارونما و یک روز جهت دریافت دارو) با فاصله یک هفته مراجعه می‌کرد. اینکه هر فرد مراجعه اول یا دوم دارو دریافت کند به صورت تصادفی برای همه افراد مشخص می‌شد، اما آزمودنی از این مسئله آگاهی نداشت. به عبارتی مطالعه

نمودار شماره ۱: اثر داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید بر معیارهای mRR (A) و sdRR (B) در آزمون تنفس عادی کنترل‌نشده در مقایسه با گروه دارونما (n=15 و $p < 0.05$).

نمودار شماره ۲: یک نمونه ثبت دامنه نوسان RRI در آزمون تنفس عادی کنترل‌نشده بعد از استعمال دارو و دارونما نمایش داده شده است.

۲. اثر داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید بر شاخص‌های فعالیت سیستم عصبی خودمختار قلبی در آزمون چمباتمه. این آزمون حدود دقیقه ۴۰ بعد از تزریق انجام شد. در این آزمون با مصرف ۲۰ میلی گرم دی‌سیکلو مین هیدروکلراید مقدار نسبت سمپاتیکی و نسبت واگی در مقایسه با گروه دارونما، به ترتیب کاهش و افزایش معنی‌دار داشته است ($p < 0.05$). این نتایج در نمودار شماره ۳ نمایش داده شده‌اند. در نمودار شماره ۴ اثر

به صورت مداخله‌ای یک سوکور انجام شد. دارونما آب مقطر بود که با حجم ۲ سی سی استفاده می‌شد. مراحل انجام آزمایش در هر جلسه به این صورت بود: (۱) استراحت آزمودنی به مدت ۳۰-۱۵ دقیقه در حالت دراز کش. (۲) متصل کردن سه لید اندام‌ها جهت ثبت اشتقاق ECG II. (۳) اندازه‌گیری ضربان قلب بیمار سه بار و هر بار یک دقیقه به صورت دستی، برای اطمینان از رسیدن شخص به وضعیت پایه. (۴) تزریق آمپول دی‌سیکلو مین هیدروکلراید (۲۰ میلی گرم در ۲ میلی لیتر) یا دارونما (۲ میلی لیتر آب مقطر) به صورت عضلانی. (۵) انجام آزمون تنفس عادی کنترل‌نشده به مدت ۵ دقیقه، در دقیقه سی‌ام بعد از تزریق. (۶) انجام آزمون چمباتمه در دقیقه چهارم بعد از تزریق.

یافته‌ها

به جز یک مورد که آزمودنی با تزریق دارو از خشکی دهان شاکی بود، اثرات ناخواسته داروی دی‌سیکلو مین در هیچ یک از افراد با تزریق حاد آن ملاحظه نشد.

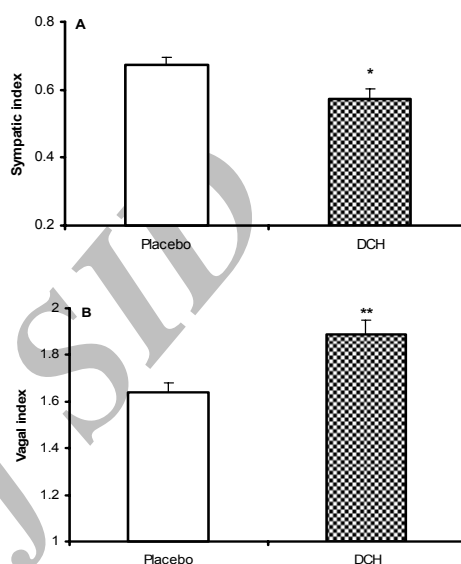
۱. اثر تزریق داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید بر شاخص‌های HRV در آزمون تنفس عادی کنترل‌نشده. این آزمون در حدود دقیقه ۳۰ بعد از تزریق انجام شد. در این آزمون با مصرف ۲۰ میلی گرم دی‌سیکلو مین هیدروکلراید، مقدار mRR، 932 ± 28 هزارم ثانیه و میزان sdRR، $115/37 \pm 11$ هزارم ثانیه به دست آمد. چنانچه در نمودار شماره ۱ نشان داده شده هر دو شاخص فوق در گروه دارو در مقایسه با گروه دارونما افزایش معنی‌دار نشان داده‌اند ($p < 0.05$). در نمودار شماره ۲ اثر مصرف دارو بر نوسان RRI در طی تنفس عادی کنترل‌نشده در یک فرد سالم ۲۲ ساله با دارونما مقایسه شده است. در هر دو شرایط، دریافت دارو و دارونما، وجود نوسان در ضربان قلب قابل مشاهده است. در ضمن تاثیر افزایشی دارو بر دامنه HRV ناشی از تنفس (RSA) به وضوح در این ثبت نمونه، مشهود می‌باشد.

هیدروکلراید، در استعمال عضلانی حاد با توجه به شاخص‌های فعالیت سیستم عصبی خودمختار اثرات کولینرژیک (موسکارینی) اعمال می‌کند.

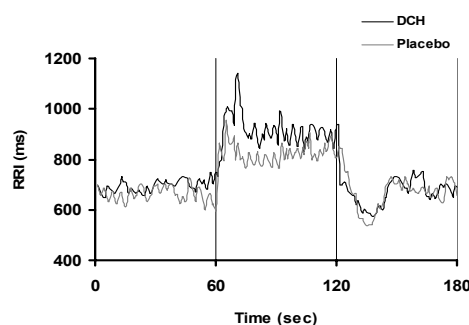
Hedman و همکاران (۲۲) با مطالعه بر روی سگ‌های بیهوش شده، واگ را (که در ایجاد RSA دخالت دارد) با سه الگوی تحریکی مختلف تحریک نموده و معیار HF^۱ را در حوزه فرکانس و mRR را در حوزه زمان اندازه‌گیری نمودند و بیان کردند که mRR میزان فعالیت تونیک واگ و معیار HF، نشان‌دهنده دامنه نوسان فعالیت واگ است. در ضمن گزارش شده که شاخص HF در حوزه فرکانس با شاخص sdRR در حوزه زمان همبستگی بسیار بالایی دارد (۲۳). در پژوهش حاضر، مقادیر mRR و sdRR به ترتیب ۸۴۷ ± ۲۴ و $۵۷/۲۵ \pm ۷$ هزارم ثانیه به دست آمد که با مقادیر گزارش شده توسط دیگران همخوانی دارد (۲۴،۵). با توجه به افزایش هر دو معیار mRR و sdRR در مطالعه حاضر، یافته‌های ما نشان می‌دهد که داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید نه تنها فعالیت تونیک واگ را افزایش می‌دهد، بلکه دامنه نوسان فعالیت واگ را نیز افزایش می‌دهد.

Marfella و همکاران (۲۱) از پدیده تغییرات RRI که در وضعیت چمباتمه و تغییر وضعیت از چمباتمه به ایستاده ایجاد می‌شود، استفاده کرده و با ترکیب این دو نوع پاسخ رفلکسی فیزیولوژیک، یک آزمون سیستم خودمختار قلبی-عروقی به نام آزمون چمباتمه را ابداع و استاندارد نمودند. در این آزمون سه مرحله‌ای، افزایش RRI در مرحله ۲ ناشی از تحریک واگ و کاهش RRI که بلافاصله در مرحله ۳ شروع می‌شود و در فاصله ثانیه‌های ۱۰ تا ۲۰ بعد از ایستادن به حداقل خود می‌رسد ناشی از فعالیت سمپاتیک است. این گروه تحقیقاتی با توجه پاسخ RRI در مرحله‌های مختلف آزمون چمباتمه دو شاخص تحت عنوان نسبت سمپاتیکی و نسبت واگی را پیشنهاد نمودند. از ویژگی‌های منحصر به فرد این

مصرف دارو بر نوسان RRI در آزمون چمباتمه، در یک فرد سالم ۲۴ ساله، در دقیقه ۴۰ بعد از تزریق، برای نمونه نمایش داده شده است. در این شکل اثر دارو بر نوسان RRI در مرحله ۲ آزمون به وضوح قابل مشاهده است.

نمودار شماره ۳: اثر داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید بر معیارهای سمپاتیکی (A) و واگی (B) در آزمون چمباتمه در مقایسه با دارونما (** $p < 0.01$ و * $p < 0.05$ ، $n = 15$).

نمودار شماره ۴: یک نمونه ثبت دامنه نوسان RRI در آزمون چمباتمه بعد از استعمال دارو و دارونما نمایش داده شده است

بحث

یافته اصلی این پژوهش این است که داروی آنتی‌کولینرژیک (آنتی‌موسکارینی) دی‌سیکلو مین

حرکتی واگ در سگ‌های بیهوش، این اثر را به وضوح نشان دادند. مکانیسمی که دوز کم داروهای آنتی موسکارینی، اثرات موسکارینی از خود بروز می‌دهند، هنوز به خوبی روشن نشده است (۱۱). با توجه به اینکه دی‌سیکلو مین هیدروکلراید نیز همانند آتروپین یک داروی آنتی موسکارینی با آمونوم سه‌تایی است که به راحتی از سد خونی- مغزی عبور می‌کند، لذا ممکن است بخشی از اثر موسکارینی این دارو ناشی از مکانیسم مرکزی آن باشد. اثرات مشابهی نیز با مصرف داروی اسکوپولامین (یک عامل آنتی موسکارینی با آمونوم سه‌تایی) مشاهده شده است. مصرف دوز کم اسکوپولامین به شکل ترانس درمال سبب افزایش شاخص‌های HRV در افراد سالم (۱۰) و بیماران با نارسایی احتقانی قلب (۱۱) گردیده است. و بدین ترتیب با افزایش اثر تعدیلی واگ بر روی قلب باعث کاهش شیوع آریتمی‌های کشنده و مرگ ناگهانی شده است.

در مورد مکانیسم محیطی، پژوهش‌ها با مشتقات آمونوم چهارتایی مثل آتروپین متیل بروماید که از سد خونی- مغزی عبور نمی‌کنند، نشان می‌دهد که هم در حیوانات آزمایشگاهی و هم در انسان، آتروپین متیل بروماید نیز همانند مقادیر کم آتروپین سولفات باعث کاهش ضربان قلب می‌شود (۱۰). Loffelholz و همکاران (۱۹۸۵) نشان دادند که این مسئله ناشی از اثر مهار دوز کم دارو بر گیرنده‌های موسکارینی واقع در پایانه‌های پیش‌سیناسی واگ قلبی است که به این ترتیب باعث تسهیل رهاسازی استیل کولین می‌شوند (۲۷). در تائید مکانیسم محیطی، Pedretti و همکاران (۲۸) با بلوک انتخابی خود گیرنده‌های M_1 توسط پیرنزیپین (که به آسانی از سد خونی- مغزی عبور نمی‌کند) اثر واگومیمتیک مشاهده کردند. با توجه به اینکه دی‌سیکلو مین اثر اختصاصی بر رسپتورهای M_1 دارد (۱۸) لذا احتمال دارد اثر واگو میمیتیک ناشی از این دارو نیز قابل توجیه با مکانیسم فوق‌الذکر باشد.

آزمون، اینکه قادر است به واسطه بررسی پاسخ‌های RRI به تغییر وضعیت، میزان فعالیت هر دو شاخه سیستم عصبی خودمختار یعنی سمپاتیک و پاراسمپاتیک (در اینجا واگ) را مورد ارزیابی قرار بدهد (۲۱). در مطالعه ما مقدار نسبت سمپاتیکی $1/49$ و نسبت واگی $0/61$ به دست آمد که بسیار نزدیک به مقادیری است که Marfella و همکاران (۲۱) برای محدوده سنی ۲۵-۲۰ سال گزارش کردند.

یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر این نکته است که داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید با توجه به شاخص واگی آزمون چمباتمه نیز اثر کولینرژیک بروز داده است.

در مورد داروی دی‌سیکلو مین هیدروکلراید مطالعه‌ای که اثر کولینرژیک آن را نشان دهد هنوز گزارش نشده است. اما مشخص شده که آتروپین به عنوان سردسته داروهای آنتی موسکارینی بر روی ضربان قلب دو گونه اثر مختلف دارد، به طوری که در دوز بالا باعث تاکیکاردی و در دوز کم باعث برادیکاردی می‌شود. Alcalay و همکاران (۲۵) نشان دادند که آتروپین در مقادیر کمتر از $0/4$ میلی گرم به صورت وابسته به دوز باعث افزایش شاخص‌های HRV به عبارتی افزایش اثر تعدیلی واگ بر روی قلب (اثر کولینرژیک) اما در مقادیر بالاتر از $0/4$ میلی گرم سبب کاهش شاخص‌های HRV یعنی کاهش اثر تعدیلی واگ بر روی قلب (اثر آنتی کولینرژیک) می‌شود. در مورد اثر پارادوکس موسکارینی (کولینرژیک) دوز کم داروهای آنتی موسکارینی، دو مکانیسم مرکزی و محیطی گزارش شده است. در مکانیسم مرکزی، داروهای آنتی موسکارینی که قادرند از سد خونی- مغزی عبور کنند، مانند آتروپین ممکن است فعالیت نورون‌های حرکتی واگ قلبی را افزایش داده و باعث کاهش ضربان قلب گردند. Katona و همکاران (۲۶) با تزریق مستقیم دوز کم آتروپین در هسته‌های نورون‌های

آزادسازی نوراپی نفرین از پایانه سمپاتیکی گردد (۲۹). در مجموع یافته‌های این مطالعه با توجه به معیارهای آزمون‌های خودمختار قلبی - عروقی نشان داد که داروی کولینرژیک دی‌سیکلومین هیدروکلراید در دوز تزریقی ۲۰ میلی گرم سبب افزایش اثر تعدیلی عصب واگ بر روی قلب افراد جوان سالم می‌شود.

بخشی از یافته‌های این مطالعه با توجه به شاخص سمپاتیکی آزمون چمباتمه حاکی از کاهش فعالیت سمپاتیک در تزریق حاد داروی دی‌سیکلومین هیدروکلراید می‌باشد. احتمالاً این کاهش فعالیت سمپاتیکی می‌تواند ناشی از افزایش فعالیت عصب واگ باشد، به طوری که استیل کولین آزاد شده از نورون‌های پاراسمپاتیکی ممکن است با اثر پیش‌سیناپسی باعث مهار

References

- Oir Z, monir G, Weiss J, Sayhouni X, Singer DH. Heart rate variability. Frequency domain analysis. *Cardiol Clin* 1992; 10: 499-537.
- Task Force of the European Society of Cardiology and the North American Society of Pacing and Electrophysiology. Heart rate variability. Standards of measurement, physiological interpretation, and clinical use. *Eur Heart J* 1996; 17: 354-381.
- Ewing DJ, Clark BF. Diabetic autonomic neuropathy: present insights and future prospects. *Diabetes Care* 1986; 9: 648-665.
- Dekker JM, Crow RS, Folsom AR, Hannan PJ, Liao D, Swenne CA, et al. Low heart rate variability in a 2-minute rhythm strip predicts risk of coronary heart disease and mortality from several causes: the ARIC Study. *Circulation* 2000; 102: 1239-1244.
- Dekker JM, Schouten EG, Klootwijk P, pool J, Kromhout D. Heart rate variability from short electrocardiographic recordings predicts mortality from all causes in middle- aged and elderly men. *Am J Epidemiol* 1997; 145: 899-908.
- Smith SE, Smith SA. Heart rate variability in healthy subjects measured with a bedside computer-based technique. *Clin Sci* 1981; 61: 379-383.
- Zuanetti G, De Ferrari GM, Priori SG, Schwartz PJ. Protective effect of vagal stimulation on reperfusion arrhythmias in cats. *Circ Res* 1987; 61: 429-435.
- Kolman BS, Verrier RL, Lown B. Effect of vagus nerve stimulation upon excitability of the canine ventricle. Role of sympathetic-parasympathetic interactions. *Am J Cardiol* 1976; 37: 1041-1045.
- Elghozi JL, Girard A, Laude D. Effects of drugs on the autonomic control of short-term heart rate variability *Auton Neurosci* 2001; 90(1-2): 116-121.
- Vybiral T, Bryg RJ, Maddens ME, Bhasin SS, Cronin S, Boden WE, et al. Effects of transdermal scopolamine on heart rate variability in normal subjects. *Am J Cardiol* 1990; 65: 604-608.
- Casadei B, Conway J, Forfar C, Sleight P. Effect of low doses of scopolamine on RR interval variability, baroreflex sensitivity, and exercise performance in patients with chronic heart failure. *Heart* 1996; 75: 274-280.
- Binkley PF, Nunziata E, Haas GJ, Starling RC, Leier CV, Cody RJ. Dissociation between ACE activity and autonomic response to ACE inhibition in patients with heart failure. *Am Heart J* 2000; 140: 34-42.
- Sergeeva OV, Alipov NN, Smirnov VM. Effect of atropine, propranolol, and atenolol on wave structure of heart rate oscillations in rats. *Bull Exp Biol Med* 2008; 145: 387-390.

14. Sal'nikov EV, Fateev MM, Sidorov AV, Fedorov VN, Grigor'eva MV. Effect of beta-adrenoblockers on heart rate variability in awake and narcotized rats. *Bull Exp Biol Med* 2007; 144: 494-497.
15. Korkmaz ME, Müderrisoğlu H, Uluçam M, Ozin B. Effects of spironolactone on heart rate variability and left ventricular systolic function in severe ischemic heart failure. *Am J Cardiol* 2000; 86: 649-653.
16. Hallioglul O, Okuyaz C, Mert E, Makharoblidze K. Effects of antiepileptic drug therapy on heart rate variability in children with epilepsy. *Epilepsy Res* 2008; 79(1): 49-54.
17. Miyakoshi M, Ikeda T, Miwa Y, Sakaki K, Ishiguro H, Abe A, et al. Quantitative assessment of cibenzoline administration for vagally mediated paroxysmal atrial fibrillation using frequency-domain heart rate variability analysis. *J Cardiol* 2009; 54(1): 86-92.
18. Doods HN, Mathy MJ, Davidesko D, Van Charldorp KJ, de Jonge A, Van Zwieten PA. Selectivity of muscarinic antagonists in radioligand and in vivo experiments for the putative M1, M2 and M3 receptors. *J Pharmacol Exp Ther* 1987; 242: 257-262.
19. Doollery C(ed). *Therapeutic drugs*. Edinburgh, Churchill Livingstone 1991. PP 103D.
20. Kuss O, Schumann B, Kluttig A, Greiser KH, Haerting J. Time domain parameters can be estimated with less statistical error than frequency domain parameters in the analysis of heart rate variability. *J Electrocardiol* 2008; 41: 287-291.
21. Marfella R, Giugliano D, Di Maro G, Acampora R, Giunta R, D'Onofrio F. The squatting test. A useful tool to assess both parasympathetic and sympathetic involvement of the cardiovascular autonomic neuropathy in diabetes. *Diabetes* 1994; 43: 607-612.
22. Hedman AE, Hartikainen JE, Tahvanainen KU, Hakumäki MO. The high frequency component of heart rate variability reflects cardiac parasympathetic modulation rather than parasympathetic 'tone'. *Acta Physiol Scand* 1995; 155: 267-273.
23. Tsuji H, Venditti FJ JR, Manders ES, Evans JC, Larson MG, Feldman CL, et al. Determinants of heart rate variability. *J Am Coll Cardiol* 1996; 28: 1539-1546.
24. Hayano J, Sakakibara Y, Yamada A, Yamada M, Mukai S, Fujinami T, et al. Accuracy of assessment of cardiac vagal tone by heart rate variability in normal subjects. *Am J Cardiol* 1991; 67: 199-204.
25. Alcalay M, Izraeli S, Wallach-Kapon R, Tochner Z, Benjamini Y, Akselrod S. Paradoxical pharmacodynamic effect of atropine on parasympathetic control: a study by spectral analysis of heart rate fluctuations. *Clin Pharmacol Ther* 1992; 52: 518-527.
26. Katona PG, Lipson D, Dauchot PJ. Opposing central and peripheral effects of atropine on parasympathetic cardiac control. *Am J Physiol* 1977; 232: 146-151.
27. Löffelholz K, Pappano AJ. The parasympathetic neuroeffector junction of the heart. *Pharmacol Rev* 1985; 37: 1-24.
28. Pedretti RFE, Colombo E, Sarzi Braga S, Ballardini L, Caru B. Effects of oral pirenzepine on heart rate variability and baroreceptor sensitivity after acute myocardial infarction. *J Am Coll Cardiol* 1995; 25: 915-921.
29. Mendelowitz D. Advances in parasympathetic control of heart rate and cardiac function. *News Physiol Sci* 1999; 14: 155-161.